

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

МІФОЛОГІЯ ТА ФОЛЬКЛОР

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Середня освіта (Історія)
4
2 рік, III семестр
Вибіркові навчальні дисципліни
Згідно з розкладом
українська
щовівторка 13.05–14.20 (108 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформі
ZOOM).
кандидат історичних наук, доцент
Черненко Олена Євгенівна
E-mail: olchernenko20@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Міфологія та фольклор» спрямована на ознайомлення здобувачів вищої освіти з найбільш визначним європейським міфологічним та фольклорним спадком який вплинув на систему світоглядних уявлень населення України, ознайомлення з методикою використання в науковій та навчальній роботі міфологічного змісту, реалізованого у фольклорі, літературі, зображальному мистецтві обрядах та ритуалах задля вирішення різнопланових проблем історичної науки та освіти.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Міфологія та фольклор: історико-культурний контекст.
2. Міфологічні уявлення населення Європи.
3. Міфологічні уявлення слов'янського населення Східної Європи.

Метою курсу є система знань щодо міфологічних уявлень як історико-культурного спадку, свідчення контактів давнього населення Європи в цілому, та Східної Європи зокрема; набуття практичних навичок використання даних міфологічних текстів реалізованих у фольклорі, літературі, мистецтві, обрядах та ритуалах в навчальній та виховній роботі у галузі середньої освіти.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 02	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 03	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово...
ЗК 06	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 08	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
СК 01	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
СК 04	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 05	Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
СК 06	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
Здобувач вищої освіти буде здатен	
ПРН 04	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі..
ПРН 05	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПРН 09	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
ПРН 10	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
ПРН 12	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.					
1. Міфологія та фольклор: історико-культурний контекст.					
1	Міфологія та фольклор: вступ до дисципліни	12	2		10
2	Фольклор як історико-культурне явище	11	2		9
3	Всесвіт у міфологічній свідомості	11	2		9
Всього за Змістовий модуль 1		34	6		28

Змістовий модуль 2. Міфологічні уявлення населення Європи					
4	Кельтська міфологія	15	2	2	11
5	Фінно-угорська міфологія	15	2	2	11
6	Скандинавська міфологія	17	4	4	11
Всього за Змістовий модуль 2		47	8	8	
Змістовий модуль 3. Міфологічні уявлення населення України					
8	Міфологічні уявлення слов'янського населення Східної Європи	15	2	2	11
9	Східнослов'янський епос	24	4		18
Разом за Змістовий модуль 3		39	6	2	
Разом за курс		120	20	10	90

Тематика практичних занять.

Модуль 2

Тема 1. Кельтська міфологія (2 год)

План

1. Боги давньої Ірландії та легенди про них («Племена богині Дану»: Дагда, Нуаду, Діан Кехт, Луг, Гоїбніу, Огма; Лір, Маннан та інші).
2. Героїчний епос: уладський цикл («Викрадення бика із Куальнге»):
А) сюжет міфу;
Б) головні діючі особи: Кухулін, Медб, Морріган та інші.
3. Легенди про Фінна та Осіанна.

Тема 2. Фінно-угорська міфологія (2 год.)

Космогонія та космографія Фінно-угрів за «Калевалою»:

Герої «Калевали», їх характерні риси та головні діяння:

- А) Вяйнямейнен (культурний герой; чародій та шаман);
 - Б) Ільмаринен (культурний герой; божественний коваль);
 - В) Еукахайнен (невдачник; трікстер).
3. Літературний епос «Калевіпоег».

Тема 3. Скандинавська міфологія (4 год)

Космогонія та космографія в скандинавському міфі

Головні міфологічні персонажі:

- А) Один (бог військових вождів та воїнів);
 - Б) Тор (бог грому, бурі та родючості);
 - В) Локі (бог вогню)
3. Есхатологічний міф (кінець та відродження Всесвіту у пророцтві Вьольви).
 4. Міфи про «прокляте золото» та життя Сігурда.

Модуль 3.

Тема 4. Східнослов'янська міфологія та епос (2 год.)

1. Космогонічні уявлення східних слов'ян.
2. Пантеон божеств (головні божества та їх функції).
3. Символіка поховальних звичаїв та обрядів).
4. Героїчний епос.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Леві-Брюль Л. Надприродне в первісному мисленні. Київ, 1994.
- Леві-Брюль Л. Первісне мислення // Релігія і суспільство. Хрестоматія але соціології релігії. Київ, 1994. Ч. 1.
- Леві-Строс К. Структурна антропологія /пер. з французької З. Борисюк. Київ, 1997.
- Леві-Строс К. Первісне мислення. Київ, 2000.
- Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / пер. Г. Кьорян, В. Сахна. Київ, 2001.
- Мірча Еліаде. Трактат з історії релігій / пер. Олексія Панича. Київ, 2016.
- Попович М. Мироззрення древних славян. Киев, 1985.
- Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки. Москва, 1998.
- Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. Київ, 2018.

Додаткова

- Адрианова-Перетц В.П. Древнерусский фольклор и литература. Ленинград, 1974.
- Азбелев С.Н. Историзм былин и специфика фольклора. Ленинград, 1982.
- Артёменко И.И., Моця А.П. Боги созданы людьми. Киев, 1989.
- Боровський Я.С. Світогляд давніх киян. Київ, 1992.
- Андрощук Ф. Гарольд суворий – останній вікінг. Київ, 2020.
- Казакевич Г. Кельти: традиційна культура та соціальні інститути. Київ, 2006.
- Казакевич Г. Кельти на землях України: археологічна, мовна та культурна спадщина. Київ, 2010.
- Казакевич Г. Східні кельти. Київ, 2015.
- Калевала. Фінський народний епос. Київ, 1995.
- Калевіпоег. Естонський народний епос. Київ, 1975.
- Клейн Л.С. Воскрешение Перуна. Санкт-Петербург, 2004.
- Котляр М.Ф. Русь язичницька. Київ, 1995.
- Месі Ейтне. Легендарна Ірландія. Мандрівка по кельтських пам'ятниках і міфах. Київ, 2006.
- Моренець Н.В. Світогляд давніх фінів: далекі сусіди, близькі світи // Наукові записки. Т. 19. Теорія та історія культури. Київ, 2001, с. 66–73.
- Нейман Г. Скандинавська міфологія / пер. М. Бакалова. Видавнича група КМ Букс, 2017.
- ОгОген Даїті. Історія кельтів. Київ, 2011.
- Пауэлл Теренс. Кельты. Воины и маги. Москва, 2004.
- Петрухин В. Я. Мифы финно-угров. Москва, 2005.
- Росс Э. Кельты-язычники. Быт, религия, культура. Москва, 2005.
- Славянский и балканский фольклор. Народная демонология. Москва, 2000.
- Успенский Б. А. Филологические разыскания в области славянских древностей. Москва, 1982.
- Хлебнова Т.И. Кельты – художники и сказители. Москва, 2003.

Електронні ресурси

- Боги і богині кельтів, кельтська міфологія. КЕЛЬТСЬКА МІФОЛОГІЯ. Режим доступу: https://supermif.com/kelt/bogi_kelt.html
- Кельтська міфологія. Боги і богині кельтів. Режим доступу: <https://tureligious.com.ua/kel-ts-ka-mifolohiia-bohy-i-bohuni-kel-tiv>
- Кельтська міфологія. Режим доступу: <https://znaimo.com.ua>
- Міфологія: статті про кельтів. Режим доступу: <http://celt.at.ua/publ/mifologija/2>
- Кельтська міфологія. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/encCelt/index.htm>
- Курс лекцій з міфології Фінно-угорських народів. Режим доступу: <https://lvivmedievalclub.wordpress.com>
- <https://aeravulgaris.wordpress.com/2015/09>
- Еліас Леннрот. Режим доступу: <https://www.pisni.org.ua/persons/1064.html>
- Старша Едда. Режим доступу: <http://edda.in.ua/teksti/starsha-edda>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями історії та археології, історіографії, права;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальні практичні завдання, підготовка яких є обов'язковою умовою допуску до заліку. Студент, який не виконав індивідуальні практичні завдання, до заліку не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	10	2	до 20
Робота на практичному занятті	5	10	до 50
Самостійна робота			до 30
Усього:			до 100